

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 269/2025-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Igorom Gažíkom, Bojnická cesta 7, Prievidza, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11Co/194/2017 z 15. januára 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/52/2022 z 31. júla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. novembra 2024 a doplnenou 6. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. 11Co/194/2017 z 15. januára 2019 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2Cdo/52/2022 z 31. júla 2024 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Okrem toho žiada priznať finančné zadostučinenie a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že [REDAKOVANÉ] ako správca konkurznej podstaty úpadcu Senický Zdroj, a. s., Senica, Dlhá ulica 248, Senica, IČO 34 130 918, na ktorého majetok bol vyhlásený konkurz uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 8K/221/01-58 z 31. januára 2002 (ďalej aj „pôvodný žalobca“, „úpadca“ alebo „Senický Zdroj, a. s.“), sa žalobou podanou Okresnému súdu Senica (ďalej len „okresný súd“) 4. januára 2005 domáhal, aby súd zaviazal obchodnú spoločnosť OPAVIA LU, s. r. o., Priemyselná 529, Senica, IČO 31 434 703 (pôvodnú žalovanú), na zaplatenie sumy 1 375 000 Sk (45 641,64 €) s príslušenstvom z dôvodu

nedoplatku na nájomnom za prvý štvrťrok roku 2002 splatnom v tretí deň prvého mesiaca príslušného štvrťroka podľa zmluvy o nájme nebytových priestorov č. 01/2002 z 27. septembra 2001, ktoré riadne neuhradila.

3. S tým pôvodná žalovaná nesúhlasila tvrdiac, že žalovaná pohľadávka zanikla, a teda právny nárok na jej zaplatenie neexistuje. Na základe zmluvy o postúpení pohľadávok uzavretej 20. decembra 2001 odkúpila pôvodná žalovaná ako postupník od obchodnej spoločnosti Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o., Mallého 60, Skalica, IČO 35 683 244 (ďalej len „Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o.“), ako postupcu pohľadávky v celkovej sume 1 202 000 Sk, ktoré táto spoločnosť evidovala voči Senickému Zdroju, a. s. Tieto pohľadávky vznikli z titulu neuhradených faktúr č. 21000450, 21000560, 21000561, ktorými Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o., účtovali Senickému Zdroju, a. s., odplatu za sprostredkovanie predaja nehnuteľností. Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o., postúpenie pohľadávok písomne oznámili Senickému Zdroju, a. s., (nedatovaným) listom označeným ako „*Oznámenie o postúpení pohľadávky voči Senický zdroj a. s.*“ podaným na poštovú prepravu 28. decembra 2001, podacie číslo 27171. Pôvodná žalovaná následne odkúpené pohľadávky v sume 1 202 000 Sk jednostranne započítala proti časti žalovanej pohľadávky Senického Zdroja, a. s., v sume 1 375 000 Sk. Započítanie peňažných pohľadávok pôvodná žalovaná oznámila Senickému Zdroju, a. s., (nedatovaným) listom označeným ako „*Oznámenie o zápočte pohľadávok a záväzkov*“ podaným na poštovú prepravu 10. januára 2002, podacie číslo 237213926. V rovnaký deň, t. j. 10. januára 2002, pôvodná žalovaná uhradila rozdiel medzi žalovanou pohľadávkou Senického Zdroja, a. s., v sume 1 375 000 Sk a započítanou odkúpenou pohľadávkou v sume 1 202 000 Sk, t. j. sumu 173 000 Sk (5 742,55 eur), bezhotovostným prevodom v prospech Senického Zdroja, a. s.

4. Pôvodný žalobca s poukazom na § 14 ods. 1 písm. i) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení účinnom v čase vyhlásenia konkurzu, podľa ktorého dôsledkom vyhlásenia konkurzu je, že započítanie vzájomne inak započítateľnej pohľadávky patriacej do podstaty nie je možné, primárne namietal, že zápočet pohľadávok nebol Senickému Zdroju, a. s., riadne doručený, nedostal sa do jeho dispozičnej sféry, teda je neplatný.

5. Zmluvou o postúpení pohľadávok za odplatu z 28. septembra 2004 pôvodný žalobca ako postupca postúpil všetky dovtedy nepredané pohľadávky úpadcu, ktoré ku dňu postúpenia existovali, na [REDAKOVANÉ] (fyzickú osobu) ako postupníka. Dňa 23. marca 2006 pôvodný žalobca doručil okresnému súdu návrh na vstúpenie [REDAKOVANÉ] na miesto žalobcu, ktoré však okresný súd uznesením sp. zn. 13C/1/2005 z 15. decembra 2006 nepripustil. Uznesením Krajského súdu v Trnave z 23. apríla 2007 bolo uznesenie okresného súdu zmenené a zámena strán na strane žalobcu bola pripustená.

6. Medzitým Krajský súd v Bratislave rozhodnutím č. k. 8K/221/01-518 z 29. mája 2006, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. júna 2006, zbavil [REDAKOVANÉ] funkcie správcu konkurznej podstaty a zároveň ustanovil do funkcie nového správcu konkurznej podstaty [REDAKOVANÉ].

7. V priebehu súdneho konania sa právnu nástupkyňou pôvodnej žalovanej (v dôsledku zlúčenia) stala obchodná spoločnosť Kraft Foods Slovakia, a. s., Račianska 44, Bratislava, IČO 31 320 180, po zmene obchodného mena Mondelez Slovakia, a. s., neskôr začlenená do Mondelez Slovakia holding, a. s., resp. Mondelez Slovakia Holding a. s.

8. Uznesením sp. zn. 13C/1/2005 z 10. novembra 2016 okresný súd pripustil vstup intervenienta Západoslovenských tlačiarňí Skalica, s. r. o., do tohto konania na strane žalovanej.

9. Vo veci samej okresný súd rozsudkom č. k. 13C/1/2005-536 z 11. januára 2017 konanie o zaplatenie sumy 5 742,55 eur zastavil a vo zvyšnej časti žalobu zamietol ako nedôvodnú. Vychádzajúc z toho, že zmluva o postúpení pohľadávok uzavretá 20. decembra 2001 medzi pôvodnou žalovanou ako postupníkom a Západoslovenskými tlačiarňami Skalica, s. r. o., (intervenientom) ako postupcom bola platne uzavretá, dospel k záveru, že pohľadávka Senického Zdroja, a. s., zanikla ešte pred podaním žaloby, a to v časti 1 202 000 Sk započítaním a v časti 173 000 Sk zaplatením pôvodnou žalovanou, ktorá mu túto sumu 10. januára 2002 zaslala na jeho bankový účet. Zaplatenie uvedenej sumy potvrdil právny zástupca žalobkyne na pojednávaní konanom 6. novembra 2008, pričom na túto skutočnosť procesne zareagoval až čiastočným späťvzatím žaloby v časti týkajúcej sa uvedenej sumy z 10. januára 2017 (čomu zodpovedalo rozhodnutie o zastavení konania v časti o zaplatenie sumy 5 742,55 eur). Okresný súd dospel k záveru, že v danom prípade boli splnené všetky zákonné predpoklady započítania v zmysle § 580 Občianskeho zákonníka, teda vzájomnosť pohľadávok, rovnaký druh plnenia, spôsobilosť pohľadávok na započítanie a právny úkon smerujúci k započítaniu. K zániku peňažných pohľadávok v rozsahu, v ktorom sa vzájomne kryli, došlo okamihom, keď sa pohľadávky stretli, a nie až vykonaním prejavu smerujúceho k započítaniu adresovanému druhému účastníkovi. Návrhy žalobcu na doplnenie dokazovania výsluchom svedkov vo vzťahu k okolnostiam ne/realizácie sprostredkovania predaja nehnuteľností, resp. pripojením súdnych spisov týkajúcich sa konaní o odporovateľnosti právnych úkonov, ktoré skončili ich zastavením z dôvodu, že sa nový správca konkurznej podstaty dohodol so žalovaným na späťvzatí žaloby, okresný súd zamietol ako nadbytočné a bez priameho významu pre rozhodnutie o merite veci.

10. Na základe odvolania žalobcu krajský súd rozsudkom sp. zn. 11Co/194/2017 z 15. januára 2019 rozsudok okresného súdu v napadnutej zamietajúcej časti potvrdil ako vecne správny [§ 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. K námietke žalobcu týkajúcej sa doručovania oznámenia o postúpení pohľadávky a oznámenia o zápočte pohľadávok uviedol, že okresný súd správne vyhodnotil, že uvedené listiny boli žalobcovi doručené. Predložené listinné dôkazy – podacie hárky pôvodnej žalovanej a intervenienta opečiatkované Slovenskou poštou, štátnym podnikom, a potvrdenie pôvodnej žalovanej o úhrade cien úverom poštovného – považoval za dostatočné na preukázanie skutočnosti, že uvedené oznámenia boli doporučené doručené Senickému zdroju, a. s. Podľa názoru krajského súdu riadne zrealizovanie započítania zo strany pôvodnej žalovanej potvrdzovalo aj to, že v súlade s oznámením o zápočte pohľadávok uhradila sumu 173 000 Sk na bankový účet Senického Zdroja, a. s., čo žalobca v priebehu súdneho konania potvrdil.

11. Proti rozsudku krajského súdu žalobca podal dovolanie, v ktorom ako dovolací dôvod uplatnil vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP v podobe námietok o nevykonaní navrhnutých dôkazov a porušení princípu legitímnych očakávaní. Prípustnosť dovolania vyvodzoval aj z § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorú vyriešil nesprávne, a to „či na preukázanie fikcie doručenia v zmysle § 45 Občianskeho zákonníka postačuje podací lístok žalovaného adresovaný žalobcovi“, pričom poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Obdo/73/2016 z 31. januára 2018 (R 85/2018). Krajskému súdu konkrétne vytkol, že podací lístok považoval za dostatočný dôkaz preukazujúci doručenie zásielky do dispozície adresáta, hoci podľa jeho názoru za dostatočný dôkaz preukazujúci

doručenie zásielky sa považuje potvrdenie pošty o doručovaní, prevzatá doručienka alebo vrátená listová zásielka o neprevzatí.

12. Po smrti žalobcu [REDAKOVANÉ] ([REDAKOVANÉ]) na jeho miesto nastúpila manželka – sťažovateľka.

13. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2Cdo/52/2022 z 31. júla 2024 (doručeným sťažovateľke 28. septembra 2024) dovolanie odmietol. Preskúmaním veci z hľadiska dovolacích dôvodov formulovaných právnym predchodcom sťažovateľky dospel k názoru, že okresný súd sa podrobne vysporiadal s dôvodmi, pre ktoré nevyhovel dôkaznému návrhu, s ktorým dovolateľ spojil tvrdenie o výskyte tzv. zmätočnostnej vady. S týmto záverom okresného súdu sa stotožnil aj krajský súd a ani najvyšší súd nevidel v takto odôvodnenom odmietnutí vykonania navrhovaného dokazovania vybočenie z medzí nariadených dovolacím súdom, napr. vo veci vedenej pod sp. zn. 4Cdo/100/2018. Inými slovami, obsah súdneho spisu nedával podklad na záver, že krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Čo sa týka dovolateľom nastolenej právnej otázky, táto mala v danom prípade povahu akademickú, keďže šlo o otázku, u ktorej by akýkoľvek do úvahy prichádzajúci výsledok jej riešenia dovolacím súdom nemohol viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napádaného rozhodnutia krajského súdu ani jemu predchádzajúceho rozhodnutia okresného súdu. Cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytovanie reálnej ochrany právam strán sporu, nie riešenie teoretických otázok, ktorého výsledok sa nijako nepremietne do ich právnej sféry.

II.

Argumentácia sťažovateľky

14. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] podrobne opisuje priebeh napadnutého konania pred všeobecnými súdmi a s opätovným poukazom na znenie § 45 od. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého prejav vôle pôsobí voči neprítomnej osobe od okamihu, keď jej dôjde, tvrdí, že arbitrárnym výkladom uvedeného zákonného ustanovenia zo strany všeobecných súdov, jednostranným vyhodnotením vykonaných dôkazov v prospech druhej sporovej strany, ako aj nezaslaním sťažovateľke vyjadrení druhej sporovej strany a intervenienta k dovolaniu došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ako aj základného práva vlastníť majetok a práva na ochranu majetku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu sp. zn. 11Co/194/2017 z 15. januára 2019 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/52/2022 z 31. júla 2024 vydanými v konaní o zaplatenie peňažnej sumy (body 10 a 13), s ktorými sťažovateľka nesúhlasí a považuje ich za arbitrárne vo vzťahu k výkladu § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka (bod 14).

16. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že východiská jeho rozhodovania o ústavných sťažnostiach sú sťažovateľke známe, a to vzhľadom na predchádzajúci nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 863/2014-35 zo 16. apríla 2015, ktorým vyslovil porušenie základného práva jej právneho predchodcu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 336/2012 z 28. augusta 2013, ktoré zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie na účel opätovného posúdenia včasnosti podania dovolania proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 11Co/38/2011 z 13. februára 2012, ktorým zmenil uznesenie okresného súdu č. k. 13C/1/2005-331 z 2. decembra 2010 tak, že vedľajšie účastníctvo Západoslovenských tlačiarň Skalica, s. r. o., v konaní na strane žalovanej označil za prípustné.

17. Najvyšší súd následne uznesením sp. zn. 2Cdo/736/2015 z 30. novembra 2015 uvedené uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie pre jeho nepreskúmateľnosť (<https://www.nsud.sk/>) a súdy potom pokračovali v konaní (k tomu bližšie body 8 až 13), ktoré skončilo vydaním napadnutého rozsudku krajského súdu sp. zn. 11Co/194/2017 z 15. januára 2019 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/52/2022 z 31. júla 2024.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu:

18. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné sudy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021, I. ÚS 695/2022).

19. Konaním a rozhodovaním všeobecných súdov je teda ústavný súd oprávnený zaoberať sa len vtedy, ak sa ústavnou sťažnosťou namieta porušenie takých základných práv alebo slobôd, ktorým nebola poskytnutá účinná ochrana. Účinnú ochranu základných práv a slobôd (okrem iného) predstavuje opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, ktorých porušenie namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 36/96).

20. Právny predchodca sťažovateľky podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd. Aj keď najvyšší súd dovolanie odmietol, preskúmal existenciu dovolacích dôvodov formulovaných právnym predchodcom sťažovateľky, ním vznesenými námietkami sa vecne zaoberal a podal k nim aj patričné vysvetlenie.

21. Právomoc najvyššieho súdu na preskúmanie rozsudku krajského súdu v tejto časti vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti, preto bolo potrebné ústavnú

sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

22. Otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu, ktorý nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná alebo formalistická a aby bola čo najstálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

23. Vzhľadom na predmet posudzovaného konania (body 1 a 15) ústavný súd poukazuje na to, že základná právna úprava započítania ako jedného z právnych dôvodov zániku záväzkov obsiahnutá v Občianskom zákonníku (§ 580 a § 581) sa aplikuje aj na obchodné záväzkové vzťahy, pokiaľ Obchodný zákonník nemá odchylnú úpravu (§ 358 až § 364). Už z nadpisu dielu IX Obchodného zákonníka (Niektoré ustanovenia o započítaní pohľadávok) je zrejmé, že ide o právnu úpravu doplnkovú, resp. modifikujúcu právnu úpravu započítania pohľadávok v Občianskom zákonníku.

24. Započítanie (kompenzácia) je osobitným druhom zániku vzájomných pohľadávok veriteľa a dlžníka. Úprava kompenzácie v Obchodnom zákonníku je úpravou osobitnou, všeobecnú úpravu započítania pohľadávok upravuje Občiansky zákonník (§ 580 a § 58). Ustanovenia Obchodného zákonníka sa budú aplikovať iba v tých prípadoch, keď všetky započítavané pohľadávky vznikli z obchodných záväzkových vzťahov (§ 261 a § 262). Pokiaľ obe vzájomné pohľadávky účastníkov vznikli z obchodných záväzkových vzťahov, treba ich posudzovať podľa Obchodného zákonníka, a to aj inštitút započítania (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 20/2007 z 30. júla 2008).

25. „Právnym predpokladom započítania je existencia vzájomných pohľadávok, ktoré sú spôsobilé na započítanie a vzájomne sa kryjú. Vzájomné pohľadávky sú také, pri ktorých tie isté osoby ako veriteľ a dlžník majú v záväzkovom vzťahu, spravidla na základe iného právneho vzťahu opačné postavenie. Veriteľ určitej pohľadávky, ktorú má voči dlžníkovi z určitého záväzkového vzťahu, je zároveň jeho dlžníkom spravidla z iného záväzkového vzťahu. Občiansky zákonník vymedzuje, ktoré pohľadávky sú spôsobilé na započítanie, ktoré pohľadávky na započítanie nie sú spôsobilé a voči ktorým pohľadávkam nie je možné započítať iné pohľadávky. Pohľadávky sú spôsobilé na započítanie vtedy, ak sú rovnakého druhu (napr. pohľadávky na finančné plnenie). Pohľadávky sa kryjú vo výške, ktorá zodpovedá výške pohľadávky s nižšou nominálnou hodnotou. Započítanie je typickým jednostranným právnym úkonom a predstavuje prejav vôle veriteľa započítať pohľadávku, ktorú má voči svojmu dlžníkovi, voči pohľadávke tejto osoby, ktorú má ona ako veriteľ voči nemu (*compensatio necessaria*). Započítanie ako každý právny úkon musí byť zrozumiteľné a určité. Z prejavu vôle veriteľa musí predovšetkým vyplývať, ktorú určitú pohľadávku alebo viac pohľadávok a v akej výške chce započítať voči inej alebo viacerým iným pohľadávkam, ktoré má dlžník v právnej pozícii veriteľa voči nemu. K zániku pohľadávky dochádza vtedy, keď sa pohľadávky stretnú. Pohľadávky sa stretnú vtedy, keď sú splatné.

Pretože spravidla pohľadávky nebudú mať rovnaký deň splatnosti, stretnú sa splatnosťou tej pohľadávky, ktorá má neskoršiu splatnosť. Z týchto dôvodov zánik pohľadávok alebo ich časti započítaním nastane so spätnou účinnosťou. Pohľadávky zaniknú v takom rozsahu, ako sa vzájomne kryjú. Ak sú pohľadávky v rovnakej sume, zaniknú v celom rozsahu. Pohľadávky, ktoré sú v rôznej sume, zaniknú v takom rozsahu, ako je suma menšej pohľadávky a pri započítaní viacerých pohľadávok do výšky súčtu pohľadávok toho veriteľa, ktorého pohľadávky sú nižšej sumy. Právne účinky započítania nie je možné odvrátiť a dochádza k nim účinnosťou právneho úkonu započítania. Započítanie je právne účinné vtedy, keď dôjde druhej strane. K zániku pohľadávok dôjde spravidla späťne k momentu, keď sa pohľadávky stretnú. Započítanie je možné vykonať aj dohodou strán (*compensatio voluntaria*)... Obchodný zákonník v zhode s Občianskym zákonníkom, i keď inou terminológiou za pohľadávky spôsobilé na započítanie považuje len tie pohľadávky, ktoré je možné uplatniť na súde. Za pohľadávky spôsobilé na započítanie považuje aj premlčané pohľadávky za predpokladu, že v dobe, keď sa stretli, teda v dobe ich splatnosti (splatnosti tej pohľadávky, ktorá mala najneskoršiu splatnosť), nebola ani jedna z nich premlčaná. Samotné započítanie vzhľadom na jeho spätné účinky môže byť vykonané aj v dobe, keď pohľadávky sú už premlčané. Obchodný zákonník v konkrétnych prípadoch nepripúšťa započítanie taxatívne určených pohľadávok (napr. v § 108 ods. 2, v § 177 ods. 2). Zákaz započítania pohľadávok v určenom rozsahu je stanovený aj po vyhlásení konkurzu [§ 14 ods. 1 písm. i) KV, § 54 KR].“ (Patakyová, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2022. s. 1328 – 1331.).

26. Kompenzačný prejav je možné urobiť až po tom, ako sa obidve pohľadávky stretli, t. j. v okamihu, keď sa stala splatnou pohľadávka s neskoršou splatnosťou (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32 Cdo 50/2000 z 20. júna 2000).

27. Občiansky zákonník ani Obchodný zákonník nepredpisujú doručenie zásielky obsahujúcej právny úkon smerujúci k započítaniu do vlastných rúk druhého účastníka. Takúto zásielku je možné druhej strane doručiť akýmkoľvek spôsobom, ktorým sa dostane do sféry jej dispozície, teda aj osobným odovzdaním (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4MCdo/14/2011 z 28. mája 2012).

28. Aj z uvedeného vyplýva, že k započítaniu nedochádza automaticky, len čo sa pohľadávky stretli. Vyžaduje sa na to právny úkon niektorého z účastníkov záväzkového právneho vzťahu (resp. obchodného záväzkového vzťahu). Musí ísť o prejav adresovaný druhému účastníkovi, z ktorého je zrejmé, ktorá pohľadávka a v akom rozsahu sa uplatňuje na započítanie proti pohľadávke veriteľa. Formu tohto prejavu Občiansky zákonník (resp. Obchodný zákonník) nepredpisuje, nesmie však odporovať § 34 a nasl. Občianskeho zákonníka.

29. „V prípade adresovaných prejavov vôle musí na účinky prejavu vôle dôjdeniu predchádzať odoslanie prejavu vôle. Na rozdiel od dôjdenia slovenský zákonodarca odoslanie prejavu vôle v zákone ani nespomína... Odoslanie preto možno vymedziť ako situáciu (stav), keď prejavujúci uskutočnil všetky potrebné kroky na to, aby mohol byť prejav vôle účinný, t. j. aby došiel a spôsobil účinky v zmysle § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Inými slovami povedané, je to moment, keď prejav vôle sa s vedomím prejavujúceho dostáva z jeho sféry vplyvu a prejav vôle je zároveň vedome nasmerovaný k adresátovi... V prípade odoslania adresovaných prejavov vôle je potrebné rozlišovať medzi prejavom vôle medzi prítomnými a neprítomnými. Ústny prejav vôle medzi prítomnými je odoslaný vtedy, keď je vyjadrený takým spôsobom, že i tretia osoba (nezúčastnená, objektívne vnímajúca) v roli adresáta je schopná daný prejav vôle vnímať akusticky.

Či a ako adresát vnímal prejav vôle správne, resp. či mu intelektuálne porozumel, je už otázkou dôjdenia prejavu vôle. Ústny prejav vôle medzi neprítomnými je odoslaný vtedy, keď prejavujúci použije na prepravu prejavu vôle posla a tomu oznámi obsah prejavu vôle s pokynom odovzdať prejav vôle adresátovi. Písomný prejav vôle medzi neprítomnými je odoslaný vtedy, keď prejavujúci úplný (zavŕšený) text prejavu vôle s jeho vedomím (vôľou) odovzdá na prepravu smerom k adresátovi, a to tak, že za normálnych okolností prejavujúci môže rátať s dôjdením písomnosti adresátovi“ (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 386 – 406.).

30. Po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia v kontexte obsahu dovolania podaného právnym predchodcom sťažovateľky ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd primeraným spôsobom aplikoval na vec vzťahujúce sa procesné normy týkajúce sa dovolania a svoje rozhodnutie náležite odôvodnil, pričom jasne uviedol, že právna otázka nastolená právnym predchodcom sťažovateľky, a to „*či na preukázanie fikcie doručenia v zmysle § 45 Občianskeho zákonníka postačuje podací lístok žalovaného adresovaný žalobcovi*“, mala akademickú povahu.

31. Právny predchodca sťažovateľky pri formulácii uvedenej právnej otázky evidentne nerozlišoval medzi podacím lístkom (tlačivom, ktoré je možné použiť na podanie jednej zásielky) a podacími hárkami (tlačivami, ktoré je možné použiť na podanie viac ako jednej zásielky toho istého druhu) predloženými v napadnutom konaní ako listinné dôkazy (body 3, 9 a 10). Výhrady právneho predchodcu sťažovateľky proti postupu okresného súdu a krajského súdu v procese dokazovania nereflektovali ani skutočnosť, že 1. januára 2002 nadobudol účinnosť zákon č. 507/2001 Z. z. o poštových službách v znení neskorších predpisov upravujúci podmienky poskytovania poštových služieb na trhu poštových služieb a ich štátnu reguláciu, rozsah a podmienky poskytovania univerzálnej poštovej služby a práva a povinnosti jej poskytovateľa a jej užívateľov, prístup k verejnej poštovej sieti a požiadavky na hustotu a vybavenie prístupových miest verejnej poštovej siete, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy v poštových službách a štátny dohľad nad poskytovaním poštových služieb; týmto zákonom bol zrušený zákon č. 222/1946 Sb. o pošte (poštový zákon).

32. Ani vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa jednostranného vyhodnotenia vykonaných dôkazov v prospech druhej sporovej strany ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.) nemajúci oporu v procesnom kódexe – Civilnom sporovom poriadku. Najvyšší súd jasne uviedol, že okresný súd sa podrobne vysporiadal s dôvodmi, pre ktoré nevyhoveli dôkaznému návrhu, s ktorým dovolateľ spojil tvrdenie o výskyte tzv. zmätočnej vady. Návrhy žalobcu na doplnenie dokazovania výsluchom svedkov vo vzťahu k okolnostiam ne/realizácie sprostredkovania predaja nehnuteľností, resp. pripojením súdnych spisov týkajúcich sa konaní o odporovateľnosti právnych úkonov, ktoré skončili ich zastavením, pretože nový správca konkurznej podstaty sa dohodol so žalovaným na späťvzatí žaloby, okresný súd zamietol ako nadbytočné, bez priameho významu pre rozhodnutie o merite veci (bod 9).

33. Ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nie je spôsobilá spochybníť ani námietka sťažovateľky týkajúca sa nezaslania jej vyjadrenia druhej sporovej strany a intervenienta k dovolaniu, a to nielen preto, že ju neuplatnila v dovolacom konaní.

34. Otázkou doručovania vyjadrenia protistrane sa už ústavný súd zaoberal v náleze sp. zn. I. ÚS 155/2020 zo 16. decembra 2020, ktorým judikoval (ZNaU 43/2020), že „I. Zákonné ustanovenia o povinnosti súdu doručiť vyjadrenie protistrane treba vnímať ako minimálne štandardy kladené na súd pri doručovaní podaní strán pri naplňaní princípu kontradiktórnosti. To, že je súd povinný doručovať vyjadrenie protistrane aj nad rámec zákonnej úpravy, vyplýva zo samotnej podstaty spravodlivého procesu, konkrétne zo zásady kontradiktórnosti konania. Zásada kontradiktórnosti kladie na súdy povinnosť byť ostražitý pri jej naplňaní a súdy sa tak nemôžu obmedzovať len na medze zákonných príkazov. II. Ochrana základných ľudských práv a slobôd by však mala byť praktická, účinná a funkčná. Aj z tohto dôvodu ústavný súd nie je bezvýhradným zástancam formalistického prístupu pri posudzovaní kontradiktórnosti konania. Preto je potrebné určiť kritériá, kedy nie je potrebné, aby súd strane doručil podanie protistrany na prípadné vyjadrenie. Tieto kritériá sa môžu vyvíjať a formovať aj v závislosti od typu konania. Nepochybne však medzi ne patrí situácia, ak je vyjadrenie bezobsažné, ak sa v ňom len opakujú už uvedené argumenty alebo ak v danej veci do úvahy prichádza len určité súdom zvolené riešenie, na ktoré vyjadrenie strany nemôže mať žiadny vplyv.“.

35. Že o takú situáciu išlo v napadnutom konaní, dokazujú body 7 a 8 odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

36. K tvrdeniu sťažovateľky, že legitímne očakávala úspech v napadnutom konaní, ústavný súd uvádza, že doktrína legitímnych očakávaní nie je absolútna. Ústavný súd už vyslovil (PL. ÚS 12/05), že v súlade s tendenciami príznačnými pre modernú európsku konštitucionalistiku podlieha z hľadiska princípu právnej istoty ochrane aj tzv. legitímne očakávanie (*legitimate expectation, der Vertrauensschutz*), ktoré je užšou kategóriou ako právna istota. Štát, aj keď nekoná retroaktívne alebo nezasiahne do nadobudnutých práv, môže vertikálnym mocenským zásahom, napríklad náhlou, resp. neočakávanou zmenou pravidiel, na ktoré sa adresáti právnych noriem spoliehali, porušiť princíp právneho štátu. Ide o jeden z množstva konkrétnych výrazov princípu materiálneho právneho štátu, v ktorom sú všetci nositelia verejnej moci vrátane parlamentu podriadení ústave a jej princípom. Všeobecný princíp právneho štátu je kľúčový princíp, na ktorom je budovaný celý právny poriadok i celý systém fungovania nášho štátu. Znamená to, že tento princíp sa premieta bez rozdielu do všetkých oblastí spoločenského života. Ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti je povinný rešpektovať rámec právneho štátu, v ktorom je okrem iného garantovaná právna istota vrátane ochrany legálne nadobudnutých práv, ako aj legitímnych očakávaní, a tiež trvácnosť a stabilita právnych noriem, a je zakázaná svojvôľa v činnosti orgánov verejnej moci, parlament z toho nevynímajúc. V dôsledku posunu v nazeraní na ústavné princípy nastal posun aj v smere od formálneho chápania právneho štátu k jeho materiálnemu chápaniu, ku ktorému sa ústavný súd svojou judikatúrou zreteľne prihlásil. Pri formálnom chápaní právneho štátu sa ústavné princípy uplatňujú v limitoch ústavných textov aplikovaných na základe gramatických a formálnologických metód identifikujúcich obsah právnych predpisov. Takýto prístup znamená, že ak ústavný text napr. výslovne neustanovuje, že určité nároky sú neodňateľné, t. j. sú zaručené akoby „len“ zákonnými zárukami, možno potom „legalizovať“ akékoľvek zásahy štátu. Materiálne chápanie právneho štátu takýto prístup vylučuje.

37. Základné právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj účastníka konania (strany sporu) zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu

akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania (strana sporu) uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (m. m. IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010).

38. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je (ani) povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).

39. Ústavný súd tak uzatvára, že v prejednávanej veci nevzhladol žiadny protiústavný exces ani zásah do práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie najvyšším súdom, ktorých porušenie sťažovateľka namieta.

40. V danej skutkovej a procesnej situácii nemožno uvažovať ani o existujúcom vlastníckom práve sťažovateľky, prípadne o legitímnom očakávaní, ktoré by *ratione materiae* spadalo do rámca čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. čl. 1 dodatkového protokolu, ktorého porušenie namieta v ústavnej sťažnosti. Aj posudzovanie Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 1 dodatkového protokolu je v tomto smere kazuistické. «Všeobecné pravidlo znie, že ak bolo určité majetkové právo priznané právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho orgánu, ktoré je vykonateľné, potom ide o „majetok“ v zmysle čl. 1 Protokolu č. 1.». (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha : C.H. Beck, 2012. s. 1261.).

41. V posudzovanom prípade sťažovateľka existenciu majetku alebo práva majetkového charakteru dotknutého napadnutým uznesením najvyššieho súdu nepreukázala.

42. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

43. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 23. apríla 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu